Ta'lim jarayonidagi yangi usullarning zamonaviy talablari raqamli asrda o'qitish metodikasi

Radjabova Gavxarxon Umarovna

Qo`qon DU Pedagogika kafedrasi dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada bugungi kunda Ta'lim jarayonini boshqarish uchun to'liq boshqaruv tsiklidan foydalanish kerak: uning natijalari to'g'risida ma'lumot olish, uni tahlil qilish, muammolarni aniqlash va o'quv jarayonini yanada rivojlantirish maqsadlarini shakllantirish, ularga erishishni rejalashtirish, o'zlarini va talabalarni tashkil etish (va umuman maktabda - butun maktab jamoasi) rejani amalga oshirish, natijalarni nazorat qilish, tahlil asosida jarayonning o'zi ham, uni boshqarish ham tartibga solinishi kerak.

Kalit so'zlar: o'quv reja, "ko'rish" qobiliyati, ta'lim-tarbiyaviy, o'quv-moddiy, mashg'ulot

Abstract: In this article, the full management cycle should be used to manage the educational process today: obtaining information about its results, analyzing it, identifying problems and forming goals for the further development of the educational process, achieving them planning, organizing themselves and students (and in the school as a whole - the whole school team), implementing the plan, monitoring the results, based on the analysis, both the process itself and its management should be regulated.

Key words: curriculum, ability to "see", educational, educational, material, training.

Ta'lim muassasasining o'quv rejasi majburiy o'quv fanlari va ta'lim muassasasining o'zi belgilaydigan maktab komponentini o'z ichiga oladi. Maktab ta'limi mazmuni o'quv dasturi orqali boshqariladi. Ta'lim muassasasi ixtisoslashtirilgan ta'limni joriy etish, alohida fanlarni chuqur o'rganish orqali talabalarning ta'lim ehtiyojlarini qondirish to'g'risida jamoaviy qaror qabul qilishga haqlidir. Bu qo'shimcha kiritishni boshlaydi mashg'ulot kurslari, mavzularni o'rganish uchun vaqtni taqsimlash. Bunday qarorni qabul qilishda ta'lim muassasasi rahbarlari talabalar, ularning ota-onalari, jamiyatning iltimoslarini, shuningdek, ta'lim muassasasining kadrlar salohiyatini va o'quv-moddiy ta'minotini oldindan o'rganishadi.

Ta'lim muassasasining o'quv rejasi o'quv fanlar bilan to'ldirilgan bo'lib, ular uchun dasturlar hozirda bilimlarning asosiy mazmuni va talabalarning bilim darajasiga qo'yiladigan talablar shaklida taqdim etiladi. Shuning uchun, bu darajada, birinchisini konkretlashtirish (nazariy) daraja, chunki u dasturlar, o'quv qo'llanmalaridagi o'quv kursining o'ziga xos mazmuni bilan to'ldiriladi.

Ikkinchi darajada etakchi rolni maktab rahbarlari o'ynaydi, chunki ular o'zlarining ta'lim muassasalarining o'quv dasturlarini yaratishga majburdirlar. Ammo aholining va, avvalambor, bolalarning o'zlarining ta'lim ehtiyojlarini tahlil qilmasdan, ular vakolatli boshqaruv qarorini qabul qila olmaydilar. Faqat shu asosda har kimni: o'quvchilarni, ota-onalarni, o'qituvchilarni qoniqtiradigan o'quv dasturini yaratish mumkin.

Qaror qabul qilishda o'rganayotgan o'quvchining roli qanday? U aniqlaydi. Har bir talaba o'ziga o'zi yo'lini tanlashda yordam berishi kerak. keyingi rivojlanishva buning uchun ularning moyilligi va manfaatlarini tushunish. Maktabda "O'zingni bil" kursini joriy etish yaxshi bo'lar edi, qaysi o'quvchilar asta-sekin o'zini o'zi belgilab olishini o'rganish orqali. Bundan tashqari, ta'lim muassasasida fakultativ kurslar, turli kurslar, to'garaklar va boshqalar bo'lishi kerak. unda har bir talaba o'zini o'zi belgilashi mumkin edi. Uchinchi daraja- bu ma'lum bir o'quv jarayoni loyihasini yil rejalari shaklida, akademik

mavzu, alohida dars bo'yicha yaratishdir. Uchinchi darajada asosiy boshqaruv faoliyati o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi. To'rtinchi daraja - bu avvalgi barcha darajalar amalga oshiriladigan real jarayon darajasi. Belgilangan barcha darajalarning o'zaro ta'sirining o'ziga xos xususiyati shundan iboratki, har bir oldingisi keyingisining muvaffaqiyati, uning yo'nalishi va sifatini ta'minlaydi. To'rtinchi darajada o'qituvchining vazifasi o'quv jarayonini tashkil etish usullari, vositalari va shakllari tizimidan foydalangan holda o'quvchilar faoliyatini rag'batiantirishdir. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, ushbu darajada moslashuvchan bo'ling, o'quv jarayonida o'quvchilarning o'zini o'zi boshqarishini ta'minlang. Umuman olganda, ta'lim jarayonini boshqarish uchun to'liq boshqaruv tsiklidan foydalanish kerak: uning natijalari to'g'risida ma'lumot olish, uni tahlil qilish, muammolarni aniqlash va o'quv jarayonini yanada rivojlantirish maqsadlarini shakllantirish, ularga erishishni rejalashtirish, o'zlarini va talabalarni tashkil etish (va umuman maktabda - butun maktab jamoasi) rejani amalga oshirish, natijalarni nazorat qilish, tahlil asosida jarayonning o'zi ham, uni boshqarish ham tartibga solinishi kerak. O'qitishni boshqarish mohiyatini aniqlash uchun menejmentning barcha jihatlarini birlashtirgan boshqaruv jarayonini tahlil qilishning dastlabki birligini aniqlash kerak. Bunday birlik boshqaruv holati deb ataladi. Pedagogika nuqtai nazaridan uni tarbiyaviy-pedagogik vaziyat deyish mumkin. Ta'lim-tarbiyaviy vaziyat o'qituvchi va talaba pedagogik o'quv faoliyatining sub'ektlari sifatida faol ishtirok etadigan shart-sharoitlar majmuini birlashtiradi. Ushbu shartlar va sharoitlar to'plami haqiqiy muhitni (ta'lim va tarbiyaviy vaziyat) tashkil etadi, unda talabaning boshlang'ich holatidan sifat jihatidan yangisiga o'tishiga ko'maklashish uchun unga qanday ta'sir o'tkazish to'g'risida qarorlar qabul qilinadi. Qaror qabul qilish boshqaruv faoliyatining maqsadi bilan bog'liq va har qanday qarama-qarshilikni bartaraf etishga, muammoni hal qilishga qaratilgan. Shu sababli, ta'lim va tarbiyaviy vaziyatning asosiy qismi, aslida, ma'lum bir muammo bo'lib, uni anglash va o'qitish va tarbiyalash maqsadlari bilan o'zaro bog'liq holda, pedagogik vazifani yaratadi. Yuqoridagilarni to'ldirish kerak. O'qituvchi tomonidan yaratilgan ta'lim va tarbiyaviy vaziyat asosan o'qituvchi va talaba o'rtasidagi o'zaro muloqot sharoitida hal qilinishi kerak. Talab qilinadigan shart-sharoitlarni yaratish uchun asos o'qituvchi va talabaning o'zaro tushunishi, ularning hamkorlikka yo'nalishi, teng asosda muloqoti va h.k. Ushbu shart-sharoitlarni yaratishning asosiy vositasi o'quv jarayoni ishtirokchilarining maqsadli motivatsiyasi va pedagogik aks ettirishdir.

O'qituvchining boshqaruv faoliyati tuzilmasi har qanday boshqaruv faoliyati singari quyidagi funktsiyalarni ham o'z ichiga oladi: motivatsion-maqsadli, axborot-tahliliy, rejalashtirish-prognostik, tashkiliy-ijro etuvchi, nazorat va tartibga solish va baholovchi-samarali. Menejmentning mohiyati va boshqaruv faoliyati bosqichlari to'g'risida yuqoridagi tushunchaga asoslanib quyidagi ish ta'rifi taklif etiladi: o'qitishni boshqarish - bu o'qituvchi va talabaning o'zaro yo'naltirilgan va bir-biriga bog'liq bo'lgan o'zaro ta'siri sharoitida ta'lim va tarbiyaviy vaziyatlarni bashorat qilish, loyihalashtirish, hal etish, ularni rivojlantirish va o'z-o'zini rivojlantirishning maqsadga muvofiq yo'nalishida motivatsiya va aks ettirish vositalarini taqdim etish.

Ushbu ta'rif quyidagi ta'limni boshqarish ko'nikmalarini ajratib ko'rsatishga imkon beradi: ma'lumot to'plash, uni qayta ishlash qobiliyati; "ko'rish" qobiliyati (ta'lim va pedagogik vaziyatni bashorat qilish, loyihalash, tahlil qilish); muammolarni ta'kidlash qobiliyati (bu vaziyatning sabablari); muammolarni hal qilish uchun vazifalarni belgilash qobiliyati; pedagogik vazifaga erishish mezonlarini belgilash qobiliyati; vazifaga erishish yo'llarini aniqlash qobiliyati; vazifaga erishish uchun harakatlarni bashorat qilish qobiliyati; ularni amalga oshirish qobiliyati (motiv yaratuvchi, kommunikativ, idrok-refleksiv); olingan natijani kerakli bilan solishtirish qobiliyati; erishilgan natijani baholash qobiliyati; o'zgarishlarga javob berish, harakatlarda tuzatishlar kiritish qobiliyati; boshqalarning va o'zlarining faoliyatidagi o'zgarishlarni bashorat qilish, loyihalashtirish va amalga oshirish qobiliyati. Ushbu ko'nikmalar o'quvchini o'qitishni boshqaradigan o'qituvchining faoliyati va uning o'qitilishini boshqaradigan talabaning faoliyati bilan bir xil darajada bog'liqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xoliqov A.A. Pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2015. – 280 b.
2. 2. Sultonov M.X. Ta'lim menejmenti va pedagogik kadrlar boshqaruvi. – Toshkent: O'qituvchi, 2021. – 312 b.
3. 3. Drucker P.F. Management Challenges for the 21st Century. – New York: HarperCollins, 1999. – 205 p.
4. 4. Burns J.M. Leadership. – New York: Harper & Row, 1978. – 530 p.
5. *Umarovna, Radjabova Gavkhar. "INCREASING THE COMPETITIVENESS OF UNIVERSITIES IN THE MARKET OF EDUCATIONAL SERVICES." Open Access Repository 9.11 (2022): 269-273.*
6. Shokirovna, R. M. (2023). ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISMS OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY IN THE FIELD OF EDUCATION. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 11(11), 1041-1044.